

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**Актуальні питання кримінально-правової
кваліфікації, документування та
розслідування колабораціонізму**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
21 липня 2022 року**

ОДЕСА
2022

ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕФІНІЦІЇ КОЛАБОРАЦІЯ

Засць О.М.

кандидат юридичних наук, доцент,
Одеський державний університет
внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

Термін «колаборація», «колабораціонізм» походить від французького «collaboration», що означає «співпраця», «співробітництво з ворогом». «Колабораціонізм» (франц. collaboration – співробітництво) часто використовують для означення добровільної співпраці (на противагу вимушеній) окремих груп чи прошарків населення окупованих територій з окупантами. Сучасні дослідники розмежовують, колабораціонізм, що передбачає політичну угоду з окупантом, «кооперування» з окупаційною владою у цивільних галузях, та колабораціонізм, як «спільне ведення війни» на боці окупаційних сил. Загалом розрізняють побутовий, адміністративний, економічний, військовий, політичний та військово-політичний колабораціонізм.

Терміни «колабораціонізм» («колаборація») та «колабораціоніст», які використовують у сучасній українській науці, почали застосовувати після нападу Німеччини на Францію у травні 1940 р. та капітуляції (22 червня цього ж року) французького уряду А. Петена, який визнав окупацію двох третин території країни і, погодився на роззброєння національної армії.

Німецький учений Х.-В. Нойлен [1, с. 39-49] вважає, що найсуттєвішими причинами колаборації були політичні мотиви. Дослідник акцентує увагу на національному питанні, розвитку національної ідеї. В умовах війни жевріла перспектива відродження чи створення національної державності. Серед моделей (груп) мотивів колабораціонізму він виокремлює – антикомуністичну спрямованість, яка поєднувалася з ідеєю проголошення незалежності та самостійності (естонці, латиші, литовці, українці, грузини, народи Кавказу [1, с. 39-49]. Х.-В. Нойлен зазначає, що, по-перше, явище колабораціонізму стосується не тільки періоду Другої світової війни, а повторюється постійно в історії людської цивілізації; по-друге, нетреба трактувати «колабораціонізм» як синонім зрадництва [1, с. 39]

В сучасній «Енциклопедії історії України» зазначено: «У світовій суспільно-політичній літературі співпраця з окупантами розглядається як ганебне явище, як дії, спрямовані проти інтересів власного народу, держави та її союзників». Розрізняють колабораціонізм політичний, військовий, військово-політичний, адміністративний, економічний, побутовий. Колабораціонізм є не вимушеною, а добровільною співпрацею з окупантами [2, с. 4; 3, с. 440-441].

Отже, колабораціонізм – це складне, неоднозначне суспільно-психологічне та етичне явище, що виникає у результаті взаємодії суб'єктів комунікативного процесу (окремих індивідів, певних політичних організацій з окупантами). Це добровільна або вимушена співпраця з ворогом у будь-яких сферах життя – політичній, військовій, економічній, побутовій, соціокультурній.

Література:

1. Neulen H.W. (1985). An deutscher Seite. München, 1985. 168 p.
2. Албул С.В. (2022). Правові аспекти участі цивільних осіб у захисті України в умовах воєнного стану. *Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір: матеріали науково-практичного онлайн-заходу* (м. Одеса, 29 квітня 2022 р.). Одеса: ОДУВС, 2022. С. 4–5.
3. Дерейко І. І. (2007). Колабораціонізм, поняття. *Енциклопедія історії України* : у 8 т. / редкол. В. А. Смолій (голова) та ін. К. : Наук. думка, 2007. Т. 4. С. 440-441.

ПРО ДЕЯКІ ДЕТЕРМІНАНТИ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ФОРМУВАННЯМ КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В УКРАЇНІ

Колб О. Г.

професор кафедри кримінального права та процесу Національного університету «Львівська політехніка», доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України
<https://orcid.org/0000-0003-1792-4739>

Гібридна війна Російської Федерації (РФ), яка була розв'язана нею проти України у 2014 році, анексія (окупація) Криму, а також відкрите військове вторгнення на територію нашої держави у лютому 2022 році, обумовлюють необхідність всебічного та комплексного наукового погляду на ті детермінанти (причини, умови, корелянти), що сприяли вчиненню зазначеного суспільно небезпечного посягання практично на всі об'єкти правової охорони, що закріплені у чинному законодавстві, а саме – на: державний суверенітет, територіальну цілісність, незалежність тощо нашої країни, а також на права, свободи і законні інтереси людини, які є визначальними у всіх міжнародно-правових актах [1, с. 96-104], а також пов'язані з таким явищем, як колабораціонізм.